

ADRES :
Işıklar Cad.
Ganioglu işhanı
Kat 2 No. 5-6
Tel : 11 49 61

Yazı İşleri Md.
Işıksal BALTACI

Orkun

ayrık fikir, ölü ve sanat derpsisi

İÇİNDEKİLER

Orkun	Orkun Yeniden Çıkarken
Necdet SANÇAR	Türk Milletçiliğinin Mühim Meseleleri
Dr. Fethi TEVETOĞLU	Millî Tarih ve Trikopsis'i esir eden Dadaylı Hâlit BEĞ
M. Zeki SOFUOĞLU	Gerçek Tehlikeyi Görelim
Dr. Hikmet TANYU	İslâmiyet ve Askerlik
Dr. Fethi TEVETOĞLU	Su (Şiir)
Ahmet TUĞCU	Köy Enstitüleri Yine Sahnede
A. ÇİFTÇİOĞLU	Ziya GÖKALP (Merhum Türk Milliyetçileri)
ATSIZ	Türk Milletine Çağrı
Gâlip ERDEM	Kültür Birliği
Ziya AYDINOĞLU	Dr. Hasan Ferit CANSEVER (Yaşayan Türk Milliyetçileri)
A. OKÇUOĞLU	Türk ve Türk Ordusu
M. Zihne HIZAL	Sovyet Propagandası
Göktürk Mehmet UYTUN	Tanıyorum (Şiir)
Ali Rıza ÖZER	Kınalı Eller (Şiir)
Yusuf PEHLIVAN	Kimsesiz Ölü (Şiir)
Yusuf YILMAZ	Türk Doğuştan Askerdir (Şiir)
İsmail S. COŞKUNER	Gençlik Sayfası
Babür YILANLIOĞLU	Başladık Devam Edeceğiz
Orkundan sesler	
Taşa Taş	
Ayın Notları (147 ler)	
Orkun Takvimi	

Millî Tarih ve Trikopsis'i Esir Eden Dadaylı Halid BEĞ

Dr. Tevetoğlu FETHİ

Kızılma adlı milliyetçi derginin 23 Nisan 1948 tarihli 16. sayısında «Türkçülerin Gerçekleştirecekleri» başlığı altında «Türkçü» müstear imzamızla «Millî Tarih» üzerine şu satırlarımız çıkmıştı :

Dış düşmanlardan çok iç düşmanların bir millete çökme hazırladıkları tehlikeli günlerde, o milletin milliyetçi mütefekkirleri hasta edilen, çürütülen millî terbiyenin, millî ahlâkın sağlamlanması yolunu ararlar ve bunu millî tarih de bulurlar.

Çünkü, milletin en büyük ziyneti olan millî terbiye ve millî ahlâkı, gerçek millî hükümetin yolu millî siyaseti, ancak millî tarih kuvvetlendirir, pekiştirir. Millet, gelecekte başarılar sağlayacak örnek dersleri, ancak geçmişin gerçeklerinden, millî tarihten alır.

Bir gün gelecek bu büyük milletin de, sağlam insan mantığından süzülmuş büyük tarihi yazılacaktır. Yüzyıllardan önce, tarihin başladığı yerin çok daha ötesinden coşup gelen bu eşsiz ırkın tarih boyunca yaşayan gerçekleri bir bir incelenip hiç taraf gözetilmeden sıralanacaktır.

Yüzlerce, yüzbinlerce kahraman büyük asker, büyük bilgin, büyük şair, büyük sanat, siyaset ve inkılâb adamı, bu tarafsız yazıya büyük tarih içinde, yalnız gerçek vesikalara dayanan değerleriyle yer alacak ve gelecek nesillerin Türklük için oynayacak yürekli riade birer ölmez âbide hâlinde yükselceklerdir.

Bu tarih, saçma metodlara, yapmacık teorilere, uydurma vesikalara, dostça övme veya düşmanca yerme ifade eden yalanlara dayanmayacak, parayla tutulmuş kâlemlere, satın alınmış yabancılarla yazılmayacak, yalnız ve yalnız gerçek'in mahsulü, millî dehânın emeği olacaktır.

Orada, şan aramayan feragat örneği devler öcü, şeref hırsızları müstebid cüceler dev görülmeyecek, herkes boylu boyunca bulunacaktır. Ve böyle bir millî tarih, en büyük millî gıdaalanma kaynağımız olacaktır.

Bir gün gelecek, bekleyen millete, bu millî tarihi kazandıracak yeni bir Gökâlp ziyasını yolumuza tutarak, veya yeni bir Rıza nurunu beyinlerimize dökerek bizi Kızılma'mıza ulaştıracaktır.

Bize bugün yeniden bu önemli konuyu ele aldırın sebep, «Kurmaya Albay Dadaylı Halid Beğ» üzerine yazılmış iki ciltlik çok kıymetli ve dikkate değer bir eser ile, en yakın tarihimizin mühim olaylarından birinin tahrif edilmiş olmasıdır.

Bugünkü ve yarınki nesilleri gıdaalanacakları en mühim ve muazzam millî kaynaktan, millî tarihten mahrum bırakmak kadar büyük noksanımız, suç ve günahımız olamaz. Yetişen nesillerin en büyük eksikliği gerçek bir millî tarihe sahip olmadıkları için, değil uzak mazimize, daha dün denecek kadar yakın, son yarım, hattâ çeyrek asırlık zamanımızın en mühim hadiselerini dahi iyüzüyle öğrenememişlerdir.

Çok acı bir gerçektir ki bugünün Türk gençliği, 19 Mayıs 1919 danberi geçen 43 yıllık cumhuriyet ve inkılâp tarihimizin gerçekleri üzerinde bile yalansız, tahrif edilmiş kaynaklara sahip değildir. Hiç şüphe yok ki, en yakın millî geçmişine i'e rabıtası kesilmiş köksüz bir genci kandırmak, zehirlemek, saptırmak ve yöketmek çok kolaydır. Böyle bir genç elbette ki millî tarihin kasten dışında bırakılmış, bu vatan ve millete büyük hizmetler ettiği halde şan ve şeref aramayan, meçhul kalmış hakiki kahramanları tanımayacak, bilâkis başkalarının hizmet ve şereflerini kendilerine mal edenleri yalan ade-

sesinden büyük kahraman görecek ve öyle belleyecektir.

Nesilleri hatalardan kurtaracak, yanlış yollara sapmak veya saptırmaktan koruyacak tek kuvvet millî tarih'dir.

Cumhuriyet ve inkılâp tarihimizin kahramanlarından mühim bir kısmı ölmüştür. Maalesef, Mareşal Fevzi Çakmak başta olmak üzere, bunlardan çoğu sağlıklarında hatıralarını neşretmemişlerdir. Vatan ve millete hizmetler etmiş kahramanlar, hayatta iken hatıralarını neşretmekle, millete borçlu oldukları büyük hizmetlerini tamamlamış bu unurlar. Bu tip tarihi eserlerin doğruluk ve millî tarihe malzeme vermek bakımından değerleri çok büyüktür. Yaşayan müellif, eserini ortaya koyduğu zaman, yapılacak tenkid ve düzeltmelere cevap verir ve sonunda bugünün nesli ve millî tarihçisi gerçek kaynaklara sahip olmuş bulunur. Yaşayan müellif diğer vatan evlâtlarına hizmetlerini inkâr veya kendine mal edemez. Hâdiseler tahrife kalkılırsa, gerçekleri aydınlatan vesikalar ortaya konur. Vak'aların diğer şahitleri bildiklerini söyler veya yazarlar ve böylece millî tarih tahriften kurtulur.

Siyasîler, devlet adamları, kumandanlar, edipler, tarihçiler yaptıkları, yaşadıkları ve şahit oldukları hadiseleri hayatta iken neşretmelidirler. Ayrıca B.M.M. Reisliği, Hariciye ve Millî Müdafaa Vekâletleri. Genel Kurmay Başkanlığı gibi resmî ve askeri makam'lar da, hiç olmazsa son yarım asırlık tarihimizin siyasi ve askeri hadiselerini en ince noktalarına kadar edeki gerçek vesikalara, resmî arşivlere, Meclis tutanaklarına harp ceridelerine ve yaşayan şahitlere müracaatla neşretmelidirler. Bu takdirde muhtaç olduğumuz millî tarihin temeli atılır, binası kurulur; hak ve şeref bezirganları türe-

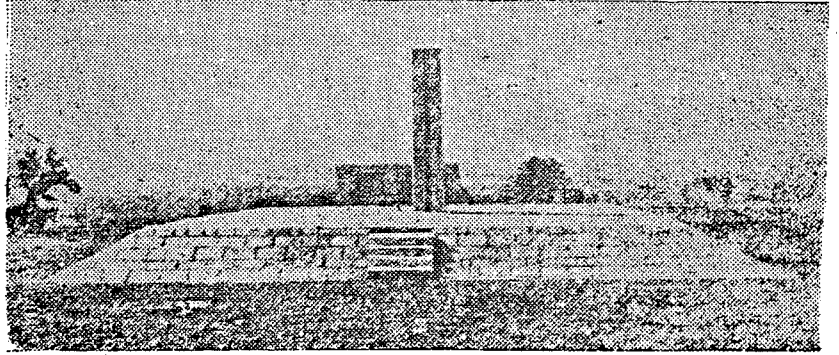
- Dadaylı Halit

1993 EKİM 1993

MAÇDE YATINLANQIRTAN
SONRA GELEN BÖKÜMAH

Türk İstiklâl Savaşında:

**Düşman
Başkomutanı
(Trikopis
ve Maiyeti)
Nasıl
Esir Edildi?**

Göğem köyü Bölmelik (Çakmaklıtepe)deki mütevazî anıt.

Cemâl Kantar

"Ey Türk Oğlu...

Burası 2/3 Eylül 1922 Cumartesi saat 22,30 da Yunan Orduları Başkomandanı General Trikopis ile maiyetinde bulunan İkinci Kolordu Kumandanı Albay Vangelis, Albay Kalinalis ve Kurmay Başkanları ile yaverlerinin muzaffer Türk Ordularının Beşinci Kafkas Tümeni Komutanı Kurmay Albay Dadaylı Halit Bey — Akmansü — tarafından teslim alındığı yerdir.

Burada çevreni gururla seyret... Türklüğün istiklâl aşkına ve Türk Ordularının kahramanlığına inan ve güvenini tazele. Türklüğün geleceğine hız alarak ayrıl."

KURTULUŞ Savaşının kesin bir zaferle kazanılmasıyla sadece Türk Ulusunun hürriyeti ve sonsuz yaşama azmi bütün dünyaya kabul ettirilmekle kalmamış; Yurdumuzu saran bir istilâ ve zulüm ordusu ezilerek Başkomutanı teslim Bayrağını çekmişti. Böylece Etniki — Heterya Yunanlığının Megalo — İdea hayali kökünden yıkılmıştı.

Bu netice değişmiyecekti. Bütün güçlülere, bütün yokluklara rağmen mücadele plânı tam ve mükemmel hazırlanmıştı. Türk Milletinin istiklâl aşkı, her güçlüğü yenecek yücelikte idi. Nitekim büyük zaferden sonra, Türkiye Cumhuriyetinin Başkanı Müşir Mustafa Kemal Paşa; Amerikanın Ankara Büyükelçisi General Sherrill'in bir sorusuna:

TRIKOPIS'İ ESİR ALAN KİMDİR?

Tahsin Unal

Zafer kazanılınca, kahramanlar çoğalır. Hakikisini, sahtesinden ayırmak bir hayli zorlaşır.

Bilindiği gibi büyük taarruzun bir parçası demek olan Dumlupınar (Başkomutanlık) Meydan Muharebesi de kazanılmış ve Yunan Ordusu başkomutanı Trikopis esir edilmişti. Trikopis'in esaretinden sonra b azı kimseler ortaya çıktı. Trikopis'i ben esir ettim, dedi. Meselâ, 69. Alayın öncü Tabur Komutanı Yzb. Nihat Bey: "Trikopis'i ben esir ettim, öncüle: düşmana yaklaştığı zaman Trikopis teslim olmak için büyük rütbeli bir subay istedi. Ben Tümen komutanıyım, dedim. Teslim müzakeresine giriştim. Teslim muamelesini tamamladım" diyor.

Meselâ, 16. Tümen'in istihkâm Bölük komutanı Yzb. Celâl Bey: "Trikopis'i ben teslim aldım. Fakat, 5 inci Kafkas Tümenine mensup olan 11 inci Alay Komutanı Bnb. Rahmi Bey işe müdahale etti ve esirleri benim elimden aldı" diyor¹. Yahut: "5 inci Kafkas Tümenine mensup olan ve Tümen komutanı Kur. Alb. Halit Bey tarafından keşfe gönderilen süvari bölük komutanı Sivas'lı Yzb. Ahmet Bey Trikopis'i esir alıp geldi ve Göğem köyü üzerinde Bölmelik tepede Halit Bey'e teslim etti" deniliyor².

Fakat bunların hiçbiri doğru bir tarih, yer, hattâ saat söyleyemedikleri gibi hâdiseyi anlatırken, Yunan Başkomutanı'nı esir alırken duydukları his ve heyecandan, esir komutanla aralarında neler konuşulmuş olduğundan bahsetmiyorlar veya bahsedemiyorlar... Bunlar, isimleri geçen şahısların, Yunan Başkomutanını esir alıp almadıkları hususunda, insanı tereddüde sevk eden başlıca âmiller olmaktadır.

Afyon'dan sonra ve Dumlupınar Muharebesinin sonuna kadar, zaman zaman ve peyderpey, düşman er ve komutanları esir alınmıştır. Konuyu ve Trikopis'i kimin esir aldığını karıştıran, tereddüde yol açan ve

(1) Z. Göğem, *Halit Bey*, İstanbul 1954, I/276.

(2) Z. Göğem, *Aynı eser*, I/148.

Trikopis'i ben esir aldım dedirten, işte bu çeşitli zamanlarda çeşitli Yunan birliklerinin, Komutanlarıyla beraber esir alınmış olmasıdır. Tabii sonucu olarak biraz da maiyetine moral vermiş olmak için, "Trikopis'i ben esir aldım" demıştır; halbuki esir aldığı Trikopis değil, üst rütbeli (General veya Albay) bir Yunan subayı idi.

Şurası da bir hakikattir ki, bu konuda şimdiye kadar, detaylara kadar inen ne ciddî ve ilmî bir tetkik yapılmış ve ne de ciddî ve doğru olarak tutulmuş bir hâtıra neşredilmiştir³. Sanırım ki, ilk defa bu konudaki doğru ve ciddi hâtırayı biz neşretmiş, dolayısıyla tarihinin buradaki kararlık yerini aydınlatmış olacağız.

Büyük taarruzda 5'nci Kafkas Tümeninin Komutanı Dadaylı Kur. Al. Halit Beydi. Bu Tümenin Tugay Komutanı da Hopalı Kur. Yb. Ali Rıza Beydi. Ali Rıza Beyin o günlere ait günlük hâtıralarından önemli kısımlarını akrabasından Öğr. Yzb. Tahsin Benli'nin müsadeseyle aynen neşrediyorum. Okuyunca anlaşılacaktır ki, Ali Rıza Bey, hem hâdiselerden ilham alarak bize bazı nasihatler veriyor, hem bilmediğimiz veya tarihlerimize geçmemiş olan bazı olayları naklediyor, hem de Trikopis'i biz-zat esir alıp geldiğini, bu arada his, heyecan ve düşüncelerini naklediyor:

"...hâdiseler insanların karakterini ne güzel gösteriyor. Geri hatlarda kabadayılık ve kahramanlık tashyanlarının hiç biri ileri hatlarda görülmüyor... Erlik ve cesaret lâfla, sırmayla ve nişanla değil, idealle, imânla ve vatanperverlikle mütenasiptir..."

"Sırmalar komuta etmeyi kolaylaştırıyor. Fakat komutan olmak sanatını vermiyor.. İnsan, sanıldığından çok fazla güçlüdür, lâkin insan ne kadar güçlü olduğunu bilmez. Türk ruhunun soydan gelen, aşılması zor yalçın vâdileri bulunduğunu işte olaylar gösteriyor ve daha da gösterecektir.. Vatan denilen toprakları korumak demek, bir milletin geçmişi, halini ve geleceğini korumak demektir. Bunu ancak, bir kaç sene önce ölmek ile bir kaç sene sonra ölmek arasında bir fark olmadığını, yahut madem ki kaderde ölmekte var. Öyleyse yatakta ölmektense, Vatanı müdâfaa ederken şehit olarak ölmeyi yeğ görenler düşünebilir.. Türk ruhunun en güçlü belirtisi, Vatan ve millet sevgisidir. Asırlarca beslenmiş olan bu ruh, bundan sonra da dikkat ve ihtimamla beslenmelidir. Milletin bekası, buna vabestedir. Millî ruhun güçle belirdiği ve şahlandığı yer, Muharebe sahalarıdır. Muharebe sahalarında şahlanmayan ruhlar, yenil-

(3) Dr. Z. Göğem Beyin Dadaylı Halit Bey hakkında neşretmiş olduğu iki ciltlik eser bu konuda yazılmış ciddî bir eserdir. Trikopis'i esir alan da Halit beyin komuta ettiği 5 nci Kafkas Tümenidir; fakat bu eserde Trikopis'i kimin esir alıp geldiğini izah etmez. Bu konudaki izahları da hatalıdır.